

Budgetskred siden 1993 på 64 mia.kr. – alternativet kunne være en marginalskat på 39 pct.

Siden 1993 er det offentlige forbrug vokset betydeligt mere end de målsætninger, skiftende regeringer har haft. Både under SR-regeringen og under VK-regeringen har der været en budgetoverskridelse på omkring 100 pct. For den samlede periode 1993-2007 har der været et budgetskred på ca. 64 mia.kr. Et budgetskred er problematisk af flere grunde.

Arbejdskraftmanglen øges, da den offentlige sektor trækker medarbejdere væk fra private virksomheder. Herudover skal budgetskredet finansieres, og hvis det sker ved højere skat, reduceres arbejdsudbuddet. Dermed har budgetskred væsentlige samfundsøkonomiske omkostninger. I lyset af de systematiske og store historiske budgetoverskridelser er der intet, der skulle tilsige, at budgetterne de kommende år overholdes med det nuværende regelgrundlag. Derfor bør finansministeren indføre en permanent sanktionsmekanisme over for kommuner, der overskrider vækstmålsætningen. Det kan ske ved, at bloktilskuddet automatisk reduceres i kommuner, der året forinden har overskredet budgettet. Hvis de skiftende finansministre havde overholdt deres budgetmålsætninger, og råderummet var anvendt til lavere skat, kunne alle beskæftigede i Danmark have en marginalskat på 39 pct. i dag. En sådan marginalskat ville øge arbejdsudbuddet svarende til ca. 50.000 fuldtidspersoner og BNP ville øges med ca. 30 mia.kr.

Skiftende regeringer siden 1993 har haft en målsætning om en specifik vækst i det offentlige forbrug¹. Det være sig skiftende SR- eller VK-regeringer. SR-regeringen formulerede sin budgetmålsætning i "Ny kurs mod bedre tider, maj 1993", mens beregningerne for VK-regeringens budgetmålsætning tager udgangspunkt i Nyrups 2010-plan for dansk økonomi. En plan Fogh overtog ved regeringsskiftet i 2001.

Budgetskred under SR-regeringen på 120 pct.

I perioden 1993-2001 under SR-regeringen var målsætningen for den gennemsnitlige årlige realvækst i det offentlige forbrug på 1,1 pct. Den realiserede gennemsnitlige vækst blev på 2,4 pct.² frem til 2001, jf. tabel 1. Dvs. en budgetoverskridelse på ca. 120 pct.

Tabel 1. Offentligt forbrug 1993-2007, budgetteret og realiseret vækst

	1993-2001	2002-2007	1993-2007
Budgetteret vækst, pct.	1,1	0,8	1,0
Realiseret vækst, pct.	2,4	1,6	2,0
Overskridelse, pct.point	1,2	0,7	1,0
Overskridelse, mia. kr. (2008-priser)			64,0

Anm.: Tal for den realiserede vækst for 2007 er regeringens eget skøn fra Økonomisk Redegørelse, februar 2008.

Kilde: Ny kurs mod bedre tider, Regeringen 1993; Økonomisk Oversigt august 2000, Økonomiministeriet; En holdbar fremtid - Danmark 2010, Finansministeriet; Lavere skat på arbejdsindkomst, Regeringen 2003; Nationalregnskabet, Danmarks Statistik

¹ Det offentlige forbrug betegner den løbende produktion, der – efter fradrag af brugerbetaling - stilles "gratis" til befolkningens rådighed. Det gælder fx ydelser fra folkeskoler, hospitaler mv. Den væsentligste udgift er aflønning af offentligt ansatte. Hertil kommer bl.a. indkøb af varer og tjenester fra den private sektor. Indkomstoverførsler er derimod ikke en del af det offentlige forbrug.

² I dette notat regnes der i faste 2000-priser (og ikke kædede værdier), da såvel "Ny kurs mod bedre tider" og "2010-planen" er regnet i faste priser

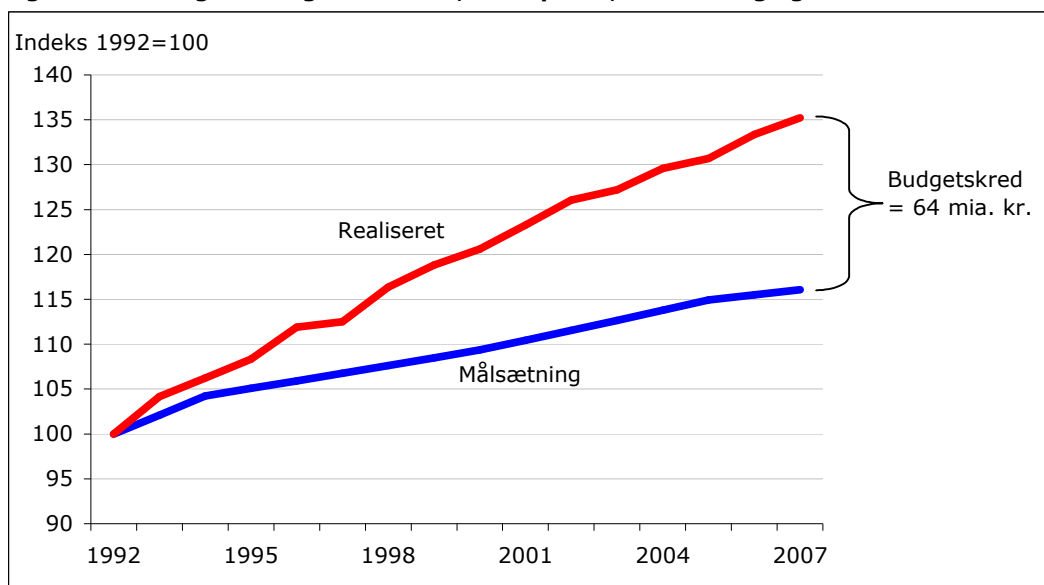
Budgetskred under VK-regeringen på 100 pct.

I perioden 2002-2007 har den gennemsnitlige årlige realvækst i det offentlige forbrug udgjort 1,6 pct., hvor budgetmålsætningen har været på 0,8 pct. gennemsnitlig årlig realvækst, jf. tabel 1. Dvs. en budgetoverskridelse på ca. 100 pct.

Samlet skred på 64 mia.kr. siden 1993

Set over hele perioden 1993-2007 har den budgetterede vækst for det offentlige forbrug været på 1,0 pct., mens den realiserede vækst har været på 2,0 pct., svarende til en budgetoverskridelse på 100 pct. Opgøres budgetoverskridelsen i kroner og øre fås et beløb på ca. 64 mia.kr. opgjort i 2008-priser, se figur 1.

Figur 1. Offentligt forbrug 1992-2007, faste priser, målsætning og realiseret



Anm.: Tal for den realiserede vækst for 2007 er regeringens eget skøn fra Økonomisk Redegørelse, februar 2008.

Kilde: Ny kurs mod bedre tider, Regeringen 1993; Økonomisk Oversigt august 2000, Økonomiministeriet; En holdbar fremtid - Danmark 2010, Finansministeriet; Lavere skat på arbejdsindkomst, Regeringen 2003; Nationalregnskabet, Danmarks Statistik

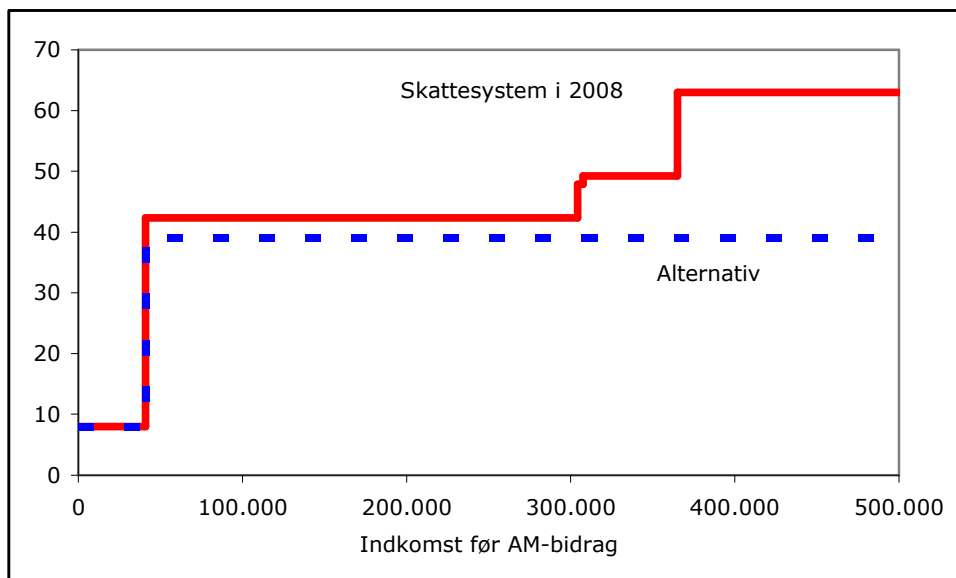
Budgetskred har samfundsøkonomiske omkostninger

Et budgetskred er problematisk af flere grunde. Et budgetskred indebærer, at den offentlige sektors efterspørgsel efter arbejdskraft øges og dermed trækkes der medarbejdere væk fra private virksomheder. Det er særlig problematisk i øjeblikket, hvor der er stor mangel på arbejdskraft i private virksomheder. Ifølge Arbejdsmarkedsstyrelsen var der i 2. halvår 2007 66.000 ubesatte stillinger. Dermed bidrager et budgetskred i den nuværende situation til at øge presset på arbejdsmarkedet. Herudover skal budgetskredet finansieres, og hvis det sker ved højere skat, reduceres arbejdsudbuddet. Dermed har budgetskred væsentlige samfundsøkonomiske omkostninger.

Alternativ til budgetskred kunne være en marginalskat på 39 pct.

Alternativet til en udvidelse af det offentlige forbrug med 64 mia.kr. kunne have været en reduktion i indkomstskatten. For et råderum på 64 mia.kr. kunne mellem- og topskat fjernes. Herudover kunne bundskatten sænkes med knap 4 pct.point og loftet over beskæftigelsesfradraget afskaffes. Således ville marginalsatten falde for alle beskæftigede og udgøre ca. 39 pct., jf. figur 2. Dermed ville Danmark have en marginalskat for personer med høje indkomster, der ligger under niveauet i USA, Storbritannien og Schweiz (43-48 pct.).

Figur 2. Marginalskatter i Danmark: 2008 vs. alternativ



Kilde: Skatteministeriet og egne beregninger

Budgetskredet har fortrængt beskæftigelse på ca. 50.000 personer

Den lavere marginalskat på arbejde ville betyde, at den samlede beskæftigelse ville stige og på sigt være ca. 50.000 personer større end i det realiserede scenario med udgiftsskred³. Fremgangen ville i høj grad skyldes, at de nuværende beskæftigede arbejder flere timer end i dag på grund af den lavere marginalskat. Herudover forbedres incitamentet til at uddanne og dygtiggøre sig.

Høj vækst i den kommunale sektor – nulvækst i staten

De senere år har der været problemer med at overholde de aftalte vækstrammer i kommuner og amter. I perioden fra 2001 til 2006 har der været en forbrugsvækst i kommuner og amter på 2 pct. årligt, mens staten har haft en vækst på 0,4 pct.⁴, jf. figur 3. Skatte- og inddrivelsesområdet blev overdraget fra kommunerne til staten 1. november 2005, hvilket bidrog mærkbart til statens forbrugsvækst i 2006. Uden denne overtagelse af skatteområdet har der været omtrent nulvækst i statens forbrug i perioden 2002-2006⁵.

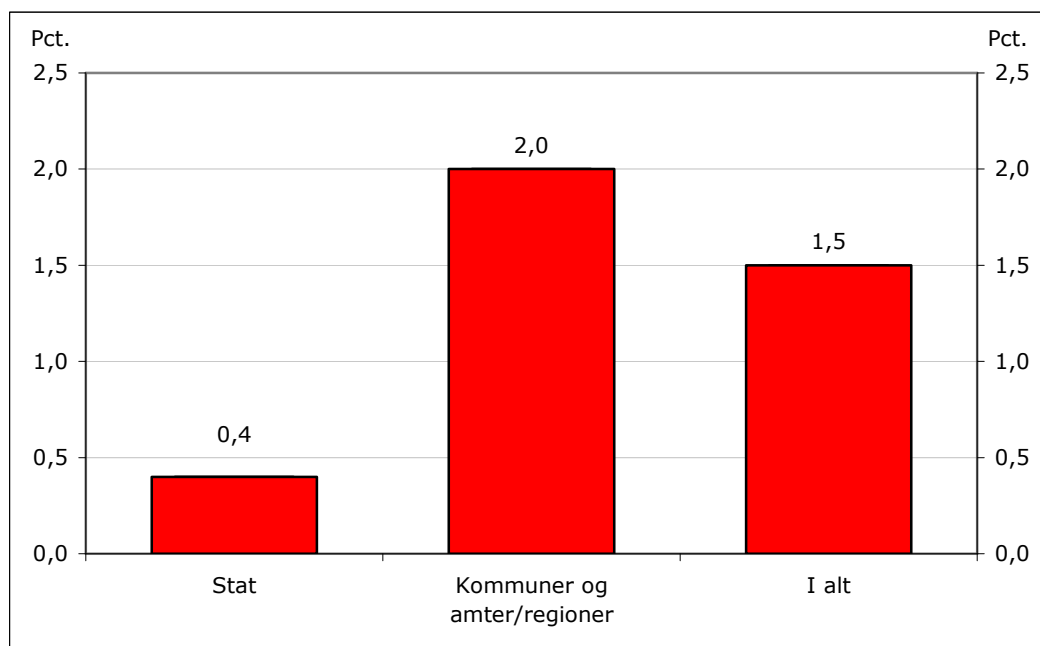
I lyset af de systematiske og store historiske budgetoverskridelser er der intet, der skulle tilsige, at budgetterne de kommende år overholdes med det nuværende regelgrundlag. I forhold til at undgå et fremtidigt budgetskred i den kommunale sektor, bør det overvejes at indføre en sanktionsmekanisme, der automatisk udløses, når budgetterne overskrides.

³ Beregnet ud fra udbudselasticiteter i Fordeling og Incitamentter (2002), Finansministeriet

⁴ Kilde: Budgetoversigt februar 2008, Finansministeriet

⁵ Kilde: Budgetoversigt februar 2008, Finansministeriet

Figur 3. Gennemsnitlig årlig realvækst i det offentlige forbrug, 2002-2006



Note: Skatte- og inddrivelsesområdet blev overdraget til staten fra kommunerne 1. november 2005, hvilket bidrog mærkbart til statens forbrugsvækst i 2006. Uden denne overtagelse af skatteområdet har der været omtrent nulvækst i statens forbrug i perioden 2002-2006

Kilde: Budgetoversigt februar 2008, Finansministeriet

Et bud på en sanktionsmekanisme

Et bud på en mekanisme er at tage udgangspunktet i en årlig aftale med KL om den samlede budgetramme, der udmøntes i specifikke rammer og aftaler for hver enkelt kommune. Såfremt den enkelte kommune præsterer et budgetscred i et år, sker der automatisk rammereduktion i de følgende år. Eventuelt kan rammereduktion indeholde et strafelement, så nedskrivningen ligger ud over budgetscredet. Hvis dette ikke er tilfældet, kan mekanismen virke som et rentefrit lån.